

จุดเปลี่ยนนโยบายด้านการต่างประเทศของสหรัฐฯ: เงื่อนไขต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ และจีน

CURRENT ISSUE

ปีที่ 22 ฉบับที่ 2794

วันที่ 10 พฤศจิกายน 2559

▶ ประเด็นสำคัญ

- ผลการเลือกตั้งประธานาธิบดีของสหรัฐฯ อาจเป็นจุดเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ และจีนอย่างสิ้นเชิง ภายใต้นโยบายกีดกันการค้าระหว่างประเทศเพื่อปกป้องภาคอุตสาหกรรมและการจ้างงานในสหรัฐฯ ที่นายโดนัลด์ ทรัมป์หยิบยกมาเป็นประเด็นที่ใช้ในการหาเสียงเลือกตั้ง
- อย่างไรก็ดี ศูนย์วิจัยกสิกรไทยมองว่า ด้วยเงื่อนไขทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง น่าจะส่งผลลดทอนความสุดโต่งของนโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาลภายใต้การนำของโดนัลด์ ทรัมป์ และจะนำไปสู่การเจรจาต่อรองเชิงนโยบายระหว่างสหรัฐฯ และจีนที่น่าจะมีความเข้มข้นต่อไป โดยคาดว่าสหรัฐฯ อาจใช้จังหวะความได้เปรียบนี้ ต่อรองเพื่อหาทางเข้าสู่ตลาดภายในประเทศของจีนให้มากขึ้น

การก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ คนที่ 45 ของนายโดนัลด์ ทรัมป์ นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของนโยบายด้านการต่างประเทศของสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ในภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก รวมถึงจีน อันจะส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ในมิติเชิงเศรษฐกิจที่หลากหลายระหว่างสหรัฐฯ กับภูมิภาคดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบของคู่ค้า จุดหมายปลายทางการลงทุน และในฐานะผู้ถือครองเงินสกุลดอลลาร์และพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ รายใหญ่

ทั้งนี้ หากเทียบแนวนโยบายด้านการต่างประเทศของทรัมป์กับของรัฐบาลโอบามา พบว่า ทรัมป์มีนโยบายกีดกันการค้าระหว่างประเทศผ่านการขึ้นกำแพงภาษี เพื่อปกป้องภาคอุตสาหกรรมในสหรัฐฯ โดยใช้ข้ออ้างอันเกี่ยวกับ “การกดค่าเงินสกุลท้องถิ่นให้อ่อนเพื่อประโยชน์ทางการส่งออก” หรือ Currency manipulation เพื่อลงโทษประเทศที่ได้เปรียบดุลการค้ากับสหรัฐฯ โดยมีเงินเป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินการในครั้งนี้ ผ่านการใช้คำสั่งพิเศษของประธานาธิบดีสหรัฐฯโดยไม่ต้องผ่านรัฐสภา (Executive order) นอกจากนี้ ทรัมป์ยังมีท่าทีที่แข็งกร้าวต่อประเด็นภูมิรัฐศาสตร์ในทะเลจีนใต้ ซึ่งจะก่อให้เกิดตึงเครียดในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและเกิดความเสี่ยงที่สูงขึ้นในการเกิดการเผชิญหน้าทางการทหาร แม้ว่าความน่าจะเป็นที่จะเกิดความรุนแรงมีน้อยมากก็ตาม

ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ และจีนที่ครอบคลุม สะท้อนให้เห็นภาวะพึ่งพากันทางด้านเศรษฐกิจระหว่างสองประเทศ

หากจะสรุปบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ และจีน นับช่วงตั้งแต่ที่จีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลก (WTO) ในปี 2001 จนถึงปัจจุบัน ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่เศรษฐกิจนำการเมือง ก็คงจะไม่ผิดนัก กล่าวคือ ในเชิงอุดมคติทางการเมืองของทั้งสองประเทศจะแตกต่างกัน แต่ทั้งสองประเทศกลับมีการเชื่อมต่อย่างแนบสนิทผ่านระบบระเบียบพุนิยมโลก ทั้งนี้ แม้ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาที่จีนเริ่มขยายบทบาทของตนในเวทีภูมิภาค โดยเฉพาะในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งถือเป็นเขตอิทธิพลดั้งเดิมของสหรัฐฯ ในเอเชียแปซิฟิก ส่งผลให้แรงเสียดทานระหว่างสองประเทศเพิ่มมากขึ้น ก็ตาม ดังนี้

- **ความสัมพันธ์ด้านการค้า** สหรัฐฯ และจีนมีความสัมพันธ์ทางการค้าที่แนบแน่นและมูลค่าการค้าระหว่างกันก็สามารถขยายตัวได้ดีมาโดยตลอด โดยสหรัฐฯ นับเป็นตลาดส่งออกใหญ่อันดับที่ 1 ของจีน ด้วยสัดส่วนการส่งออกกว่าร้อยละ 18 ของมูลค่าการส่งออกของจีนทั้งหมดในปี 2558 ในทางกลับกัน จีนก็นับเป็นแหล่งนำเข้าอันดับหนึ่งของสหรัฐฯ ด้วยเช่นเดียวกัน ด้วยสัดส่วนการนำเข้ากว่าร้อยละ 21.5 ในปี 2558 นอกจากนี้ สหรัฐฯ เป็นเพียงไม่กี่ตลาดการส่งออกของจีนที่มูลค่าการส่งออกมีการขยายตัว ท่ามกลางการส่งออกของจีนโดยรวมที่หดตัวแล้วกว่าร้อยละ 7.7 (YTD, YoY) ในช่วง 10 เดือนแรกของปี 2559 นี้
- **ความสัมพันธ์ด้านการลงทุน** สหรัฐฯ นับเป็นนักลงทุนโดยตรงรายใหญ่อันดับที่ 4 ของจีนในช่วง 9 เดือนแรกของปี 2559¹ โดยการลงทุนโดยตรงของสหรัฐฯ (FDI) ในจีนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเฉลี่ยवारร้อยละ 12.2 ต่อปีในช่วงระหว่างปี 2550-2558 โดยเป็นที่น่าสังเกตว่าอุตสาหกรรมบริการ (รวมการเงินการธนาคาร) ขยายตัวถึงร้อยละ 15.5 ในช่วงระยะเวลาเดียวกันและมีอัตราการขยายตัวสูงกว่า FDI โดยรวม ดังนั้น การลงทุนโดยตรงจากสหรัฐฯ ในจีนที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จึงไม่ได้กระจุกตัวอยู่เฉพาะอุตสาหกรรมการผลิตอย่างที่ทรมป์ได้กล่าวอ้างไว้ นอกจากนี้ หากพิจารณาในมุมมองการลงทุนโดยตรงของจีนในสหรัฐฯ จะพบว่า มีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยจีนนับเป็นนักลงทุนรายใหญ่ในสหรัฐฯ อันดับที่ 5 (เป็นอันดับที่ 2 จากเอเชีย รองจากญี่ปุ่น) ด้วยเม็ดเงินที่คาดว่าจะลงทุนในอนาคต (Planned total investment expenditure) กว่า 12,300 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ซึ่งจะก่อให้เกิดการจ้างงานในสหรัฐฯ กว่า 17,800 ตำแหน่ง ฉะนั้น จีนจึงนับว่ามีบทบาทสำคัญในการช่วยประคองเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ผ่านการลงทุนโดยตรงในช่วงที่ผ่านมา

จับตาการเจรจาต่อรองเชิงนโยบายระหว่างสหรัฐฯ และจีน ที่จะเริ่มเข้มข้นขึ้น...นับจากนี้เป็นต้นไป

ทั้งนี้ เป็นการยากที่จะคาดการณ์ผลกระทบของแนวโน้มนโยบายของรัฐบาลชุดใหม่ของสหรัฐฯ ต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างสหรัฐฯ และจีนได้อย่างแม่นยำ เนื่องจากการผลักดันนโยบายหลายๆ อย่าง จำเป็นต้องออกเป็นกฎหมายและได้รับเสียงสนับสนุนจากสภาองเกรส แม้ว่าพรรครีพับลิกันจะครองเสียงข้างมากในทั้งสภาสูงและสภาล่าง ทว่านโยบายที่สุดโต่งของทรมป์ อาจทำให้เสียงสนับสนุนในพรรครีพับลิกันไม่เป็นเอกฉันท์ และอาจจำเป็นต้องมีการประนีประนอมเชิงนโยบายมากกว่าที่ทรมป์ได้เคยหาเสียงไว้

อย่างไรก็ดี ศูนย์วิจัยกิจการไทย ได้ตั้งข้อสังเกตถึงเงื่อนไขความเป็นไปได้ของการดำเนินนโยบายและผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น ดังนี้

1. การขึ้นกำแพงภาษีสำหรับสินค้าส่งออกของจีนเป็นการเฉพาะ โดยให้อัตราภาษีนำเข้าสูงกว่า MFN rate ตามที่กำหนดไว้ภายใต้ข้อตกลง WTO นั้น หากมีการดำเนินการจริง ย่อมส่งผลต่อโมเมนตัมการส่งออกของจีนไป

¹ ไม่นับการลงทุนโดยตรงจากประเทศที่เป็น Tax haven ได้แก่ หมู่เกาะเคย์แมนและหมู่เกาะเวอร์จิน

ยังสหรัฐฯ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยจากการติดตามนโยบายของทรัมป์ที่ออกมาในช่วงหาเสียงเลือกตั้ง พบว่า มีการเสนอให้เพิ่มกำแพงภาษีนำเข้าสินค้าจากจีนสูงสุดถึงร้อยละ 45² จากอัตราภาษีนำเข้าจากจีนโดยเฉลี่ยในปัจจุบันเพียงราวร้อยละ 4.3 ซึ่งศูนย์วิจัยกสิกรไทยประเมินว่า คงจะผลกระทบต่อการส่งออกของจีนไปยังสหรัฐฯ สามารถแบ่งได้เป็น 2 กรณี³

- **กรณีเลวร้ายปานกลาง (กำแพงภาษีร้อยละ 20)** อาจส่งผลทำให้มูลค่าการส่งออกจากจีนไปยังสหรัฐฯ ลดลงราวร้อยละ 25-30 โดยประเภทสินค้าที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง ได้แก่ สินค้าที่มีกำแพงภาษีอยู่ในระดับต่ำ อาทิ โทรศัพท์มือถือและสมาร์ตโฟน เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์กีฬาและของเล่น รถยนต์และชิ้นส่วนประกอบ เป็นต้น
- **กรณีเลวร้ายที่สุด (กำแพงภาษีร้อยละ 45)** อาจส่งผลทำให้มูลค่าการส่งออกจากจีนไปยังสหรัฐฯ ลดลงถึงราวร้อยละ 45-50 ของการส่งออกของจีนไปสหรัฐฯ โดยสินค้าที่ได้รับผลกระทบเพิ่มเติมจะเป็นสินค้าที่แต่เดิมมีกำแพงภาษีค่อนข้างสูงอยู่แล้ว อาทิ เสื้อผ้าและเครื่องนุ่งห่ม กระเป๋าและเครื่องหนัง เป็นต้น

อย่างไรก็ดี การดำเนินมาตรการกีดกันสินค้านำเข้าจากจีนโดยใช้กำแพงภาษีแบบสุดโต่งนี้ จะไม่เป็นประโยชน์กับสหรัฐฯ เองด้วย เนื่องจากสินค้านำเข้าจากจีนหลากหลายประเภทเป็นสินค้าที่ไม่มีฐานการผลิตอยู่ในสหรัฐฯ แล้ว และเป็นสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีสัดส่วนการนำเข้าสูง โดยจีนเป็นแหล่งนำเข้าสำคัญ ทั้งนี้ สินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าที่มีกำแพงภาษีที่ค่อนข้างต่ำอยู่แล้ว และการขึ้นอัตราภาษีนำเข้าสินค้าจากจีน น่าจะทำให้ภาระค่าใช้จ่ายของครัวเรือนสหรัฐฯ สูงขึ้น นอกจากนี้ การที่ทรัมป์มีแนวคิดต่อต้านข้อตกลง TPP ก็จะทำให้ผู้นำหนักในการกีดกันการค้ากับจีนลดน้อยลงอีก เนื่องจากสหรัฐฯ ไม่มีพันธมิตรทางการค้า เพื่อที่จะเป็นแหล่งนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคราคาต่ำเพื่อตอบสนองอุปสงค์ของครัวเรือนสหรัฐฯ ทั้งประเทศได้

2. การเรียกร้องให้บริษัทข้ามชาติของสหรัฐฯ โยกฐานการผลิตออกจากจีน เป็นข้อเรียกร้องที่น่าจะได้รับการตอบสนองน้อยมาก เนื่องจากการเข้าไปในจีนของบริษัทข้ามชาติเหล่านี้ โดยเฉพาะในภาคการผลิตสินค้าอุปโภคบริโภคและภาคบริการ เป็นการเข้าไปเพื่อแสวงหาโอกาสทางธุรกิจจากตลาดผู้บริโภคในจีนเป็นหลัก ซึ่งมีศักยภาพในการขยายตัวที่สูงจากทั้งจำนวนประชากรที่สูงกว่าพันล้านคนและรายได้ต่อหัวที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว อีกทั้งจีนยังถือเป็นแหล่งผลิตสินค้าที่ใช้แรงงานเข้มข้นที่สำคัญที่สุดของโลก ด้วยจำนวนแรงงานที่สูงและถือเป็นแรงงานที่มีคุณภาพและมีวินัยในการทำงานในภาคการผลิต ซึ่งทำการผลิตสินค้าเพื่อตอบสนองอุปสงค์ของประชากรทั้งโลก เมื่อพิจารณาปัจจัยดังกล่าว ก็ยังทำให้ความเป็นไปได้ในการย้ายฐานการผลิตออกจากจีนลดต่ำลงอีก เนื่องจากบริษัทข้ามชาติเหล่านี้ไม่มีทางเลือกอื่นๆ ในการตั้งฐานการผลิตขนาดใหญ่ทดแทนจีน ขณะที่ฐานการผลิตในภูมิภาคอื่นๆ นอกเหนือจากจีน ถือเป็นฐานการผลิตส่วนเพิ่มเท่านั้น นอกจากนี้ กระแสการย้ายฐานการผลิตกลับสหรัฐฯ (Re-shoring) เพื่อให้เกิดการสร้างตำแหน่งงาน ถือเป็นกระแสที่เกิดขึ้นและแผ่ไปสักพักแล้วหลังจากวิกฤตการณ์แฮมเบอร์เกอร์ จึงไม่น่ากลับมาเป็นประเด็นในสังคมสหรัฐฯ อีกครั้งหนึ่ง

3. การที่ธนาคารกลางจีนมีสัดส่วนการถือครองพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ ที่สูง สะท้อนว่าเงินคือเจ้าหนี้รายใหญ่ของรัฐบาลสหรัฐฯ ทั้งนี้ นโยบายการลดภาษีและอัดฉีดเงินของทรัมป์ล้วนแล้วแต่ส่งผลให้รัฐบาลกลางสหรัฐฯ จำเป็นต้องขาดดุลการคลังเพิ่มเติม สหรัฐฯ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาเงินออมของจีนในการชดเชยการขาดดุลบางส่วน ตาม

² <http://www.latimes.com/opinion/op-ed/la-oe-navarro-trump-trade-china-tariffs-20160721-snap-story.html>

³ ไม่รวมผลกระทบทางอ้อมต่อการส่งออกของจีน ผ่านการย้ายฐานการผลิตออกจากจีน ดังที่จะกล่าวต่อไป

มาตรการเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ซึ่งน่าจะมีความสำคัญเป็นอันดับแรกสำหรับประธานาธิบดีคนใหม่ ในกรณีเลวร้ายที่สุด หากสหรัฐฯ เกิดความขัดแย้งกับจีน อาจทำให้จีนตัดสินใจขายพันธบัตรรัฐบาลสหรัฐฯ ออกมา และเปลี่ยนเป็นถือครองเงินสกุลอื่นๆ ในทุนสำรองระหว่างประเทศ จะทำให้อัตราผลตอบแทนพันธบัตรสหรัฐฯ ปรับขึ้น ส่งผลต่อจังหวะการเติบโตทางเศรษฐกิจของสหรัฐฯ ให้กลับมาอยู่บนเส้นทางของความไม่แน่นอนอีกครั้ง แม้ว่าจีนเองก็อาจไม่ได้มีทางเลือกในการถือครองทรัพย์สินในรูปแบบอื่นๆ มากนักก็ตาม

4. การใช้นโยบายแบบสุดโต่งต่อจีนของสหรัฐฯ รวมไปถึงการคาดหวังถึงการตอบโต้อย่างรุนแรงจากฝั่งของจีนเอง ล้วนแล้วแต่เป็นผลลัพธ์ที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย ทั้งนี้ หากใช้กรอบของทฤษฎีเกม (Game Theory) เข้ามาวิเคราะห์ จะเห็นว่า การออกมาประกาศท่าทีเชิงนโยบายของทรัมป์ ทำให้สหรัฐฯ ได้เปรียบในฐานะ First mover ซึ่งทำให้ทางการจีนเองต้องพิจารณาท่าทีและปฏิกิริยาตอบสนองของตนเองบนพื้นฐานของความเป็นไปได้ที่สหรัฐฯ จะดำเนินนโยบายตามที่ทรัมป์ประกาศ แม้ว่านโยบายสุดโต่งดังกล่าวจะถือว่าเป็น “คำขู่ที่มีความเป็นไปได้ต่ำ” (non-credible threats) ก็ตาม⁴ ซึ่งในภาวะที่เศรษฐกิจภายในประเทศของจีนยังคงเปราะบางอยู่ในปัจจุบัน จีนเองก็คงไม่อยู่ในสถานะที่จะตอบโต้สหรัฐฯ ในทางเศรษฐกิจ โดยศูนย์วิจัยกสิกรไทย คาดว่า การคาดการณ์ผลกระทบการดำเนินการและปฏิกิริยาตอบสนองทั้งของสหรัฐฯ และจีนเอง จะนำไปสู่กระบวนการต่อรองเชิงนโยบายแบบทวิภาคีเพื่อผลานประโยชน์ของสหรัฐฯ เป็นหลัก ในขณะที่ จีนอาจไม่มีอำนาจต่อรองมากนักในช่วงระยะนี้

ทั้งนี้ สำหรับผลลัพธ์ของการต่อรองที่จะเกิดขึ้นนั้น คาดว่า สหรัฐฯ คงจะเน้นผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าทางด้านความมั่นคง ซึ่งเป็นประเด็นที่อ่อนไหวมากทางการเมืองของจีน โดยมีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญที่สหรัฐฯ จะเรียกร้องให้จีนเปิดตลาดภายในประเทศให้แก่สหรัฐฯ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการลงทุน ภาคการบริการ รวมถึงตลาดการเงินและการบริการทางการเงิน ขณะที่ ข้อกล่าวหาของสหรัฐฯ ในประเด็นที่ทางการจีนกดค่าเงินหยวนให้อ่อนเพื่อกระตุ้นการส่งออกนั้น ก็น่าจะส่งผลให้ค่าเงินหยวนจะปรับตัวแข็งขึ้นนับจากนี้ ซึ่งหากสหรัฐฯ สามารถเจรจาในประเด็นเหล่านี้ได้สำเร็จ ก็คงถือเป็นชัยชนะก้าวแรกของทรัมป์ และคงเพียงพอที่จะช่วยเบี่ยงเบนความสนใจของประชาชนในประเด็นเรื่องสหรัฐฯ ขาดดุลการค้ากับจีนอย่างรวดเร็ว รวมถึงการหดตัวของภาคการผลิตในสหรัฐฯ อันเป็นจุดที่ทรัมป์ใช้ในการหาเสียงระหว่างการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา

กล่าวโดยสรุป การเปลี่ยนท่าทีเชิงนโยบายด้านการต่างประเทศของสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่าทีที่มีต่อจีนนั้น คงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจจีนอย่างมีนัยสำคัญ ผ่านความสัมพันธ์ทั้งทางการค้าและการลงทุน และคงจะส่งผลกระทบต่อทางอ้อมต่อเศรษฐกิจในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งมี การเชื่อมต่อห่วงโซ่การผลิตกับจีนอย่างกว้างขวาง นอกเหนือไปจากผลกระทบที่มีต่อตลาดการเงินและค่าเงินของประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ในภูมิภาค อย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องติดตามท่าทีของผู้บริหารประเทศชุดใหม่ของสหรัฐฯ ต่อไปหลังจากเข้ารับตำแหน่งอย่างเป็นทางการว่าจะยังคงแสดงท่าทีเชิงก้าวร้าวและต้องการดำเนินนโยบายแบบสุดโต่งหรือไม่ ซึ่งศูนย์วิจัยกสิกรไทยมองว่าด้วยเงื่อนไขทั้งทางเศรษฐกิจและการเมือง น่าจะส่งผลต่อการประนีประนอมเชิงนโยบายมากขึ้น และอาจช่วยลดทอนผลกระทบเชิงนโยบายที่มีต่อเศรษฐกิจจีน เศรษฐกิจภายในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก และเศรษฐกิจของสหรัฐฯ เองในท้ายที่สุด ขณะที่จีนเองก็คงต้องเตรียมตัวตั้งรับความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายของรัฐบาลชุดใหม่ของสหรัฐฯ ด้วยเช่นกัน

⁴ ด้วยเหตุที่จีนและสหรัฐฯ จะต้องมีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจทั้งทางการค้าและการลงทุนต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ทำให้เกมนี้เป็นเกมที่ไม่มีจุดสิ้นสุด (Infinite game) ซึ่งทำให้การคาดการณ์ผลลัพธ์สุดท้ายของเกมแล้วตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ย้อนกลับมามากมายถึงปัจจุบัน (Backward induction) ไม่เกิดขึ้น

Disclaimer

รายงานวิจัยฉบับนี้จัดทำเพื่อเผยแพร่ทั่วไป โดยจัดทำขึ้นจากแหล่งข้อมูลต่างๆ ที่น่าเชื่อถือ แต่บริษัทฯ มิอาจรับรองความถูกต้อง ความน่าเชื่อถือ หรือความสมบูรณ์เพื่อใช้ในทางการค้าหรือประโยชน์อื่นใด บริษัทฯอาจมีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงข้อมูลได้ตลอดเวลาโดยไม่ต้องแจ้งให้ทราบล่วงหน้า ทั้งนี้ผู้ใช้ข้อมูลต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้ข้อมูลต่างๆ ด้วยวิจารณญาณของตนเองและรับผิดชอบในความเสียหายทั้งสิ้น บริษัทฯ จะไม่รับผิดชอบผู้ใช้หรือบุคคลใดในความเสียหายใดจากการใช้ข้อมูลดังกล่าว ข้อมูลในรายงานฉบับนี้จึงไม่ถือว่าเป็นการให้ความเห็น หรือคำแนะนำในการตัดสินใจทางธุรกิจ แต่อย่างใดทั้งสิ้น

บริการทุกระดับประทับใจ